

Universal Declaration of Human Rights - Kpelle, Guinea

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

NUKAN MAAMENI YENNEYII BO PELE HU

Dɔn juwoo ghalatɔmaa

A ke kaalonna da tɔɔi gaa nukan pei yene yiihu diɔ legbɔɔba laa, tɔlinmo laa da lilaa di nwundɔɔi.

A ke lɔnɛɛ nukan dɔɔi gaa maane yene nuan diɔ peli kweiwoo boi, diɔ laa di maameni la, yi di hwa ke peimaapɔn da mɔnɔ di hu, bɔ kele yenenuan kaa bɔi.

A ke tɔɔi gaa nukan pei yeneyii hu bɔ maane maa ɔ kɔnwɔ, hɔge nukan hwɔpa pɔnɔ hwɔ gwei tɔgɔ hemei iɔi hu peitɔwɔnuan diɔ.

A ke lɔinjaa kele yepuɔ gehu bɔ maane gu hwanja tɛgɛ bɔi.

A ke lɔi kele hu nuan bowoo ba, tɔɔi lele gaa hinaa di wɔɔ Kaalonnaa hu, yai a di wɔɔ tetɔwɔ yii lele peikulo, ye pɔnɔ ye di wɔɔ yii jaane legbɔɔba laa hui.

A ke yene lɔi kele da nɔɔ kɔnɔn genei bɔ di liimu ɔ hɔgɔ negbɔɔba lelei da tɔɔi gaa pei yene yii hu maa meni bai.

A ke gilipahie tɔnɔi ti hwilɔn nukan dɔɔi da nɔɔ legbɔɔba laa bɔ ge, ɔle yabɔ ke a di liimu hɔgɛɛ a gbɔɔkpɔ, yili bɔ a ge lɔi kele diwɔɔ jaakɔn gene ɔ bo yene.

Maane nuteitei, ɔ make a kpɔma yinjaa di gɔl diɔ, maakweli, da hutɔ bɔ da negbɔɔba, da tɔɔi gaa nukan pei yeneyii hu di hee di kpanja kenaa kele bɔ, ɔ make bɛyi ɔ wɔ jaawooɔ kaa lai, yili kele bɔ gei yene bilibili gemei nɔ jaakɔn genei pei zea kaa Amɔlik lɔi hui, ɔ dɔn nja pei laa a pɔlɔ kpala nɔ holo pou (10) gwɔlan nwaatɔnɔ pulu nɔn meinan yenan kɔu meihaaba (1948).

Dɔn nɔɔ toloo 1

Nukan gele kaa pɔlɔ kaa tanɔn, yiliba nu kɔle maawiyɔ pɔlɔ da tɔɔi gaa pei yeneyii hu kepɔlɔ kaalɔ tanɔn; di kemeni a nukan nja bɔ geɛ hwɔkeli welikemaa ɔ lɔ di luwai.

Dɔn nɔɔ veele 2

Dɔn pei huwoo kaa nukele ba tanɔn, guloju hwɔ ma ye ɔ ke a huwu meni, gu kɔlɔ kepɔlɔ, gu lawoo, jaala meni kena bɔlɔ, kilipahie huwu lɔpe, nei hu yii bo pɔlɔ ba, hen jɔlɔbo pɔlɔ pɔ da nukaapɔlɔ da zɔgei, ye ɔ ke a hulonu da nenu yilipulu, ye ɔ ke lɔi gaa gbɔɔba ju mun, ye ɔ ke a lɔi yi gaa nii mɔlan nɔi yemu a ju mun dɔn pei huwoo kaa nukele ba tanɔn.

Dɔn nɔɔ zaaba 3

Maala kaa nukele yei ɔ yeneke, ɔ legbɔɔba laa hɔlɔbo, ɔle gbinimaa ye kɔnɔ.

Dɔn nɔɔ naan 4

Nuta hwa peli lɛɛi lualaa hu da tɔlaalaa hu, luolaa da luoyɔu huɔu lɔpe da kpe.

Dɔn nɔɔ nɔɔli 5

Di hwə kia pai nuta mənəboi, di hwə kia pai meni jnaanwana laai nuta ɓa, yi a nu kulo nulaa hu əle eye melekpe ma.

Dən ɲoo meida 6

Kene lɔpe gele, maane nu kele ɲə kaa lonna, ə ke a gələn ɲaa ma.

Dən ɲoo meihwele 7

Nu kele peliai a ge tən niila je tənə mei. Nu kele hon bələ kaa tanən nukan maatən jei liila.

Dən ɲoo meihaaba 8

Maala kaa nukele yei ə li kititəgə pələ la; a gaa ye maameni ye ə piliju.

Dən ɲoo meinaan 9

Di hwa nu too gahwə ɲa, yi ɲun və mai. A wwalaketi di maakwiya ɲə lɔɓa gahwa meni ɲə pələhu.

Dən ɲoo bou 10

Maala ka nukele yei, ə ɲə tian makəɲə kititə gə pələla, əle dian ti ə ke a kələn ɲaa ə make meni lɔpee daa zenwuən.

Dən ɲoo boukəutanən 11

1. Nui lɔpee da meniɲəɲə laahe ɲuə, meniti hwa peli kei a jən, yi jən ti hwə kələn ni ponoɲa kitikepələ la, maakəɲənuaan jei ɓa.

2. Tən hwa peli nui lɔpe honji menita ɓa yiyai meni ti kei lowai, dən ti hwə ke laali; yilipulu menikei lowai tən mə a laa nui ti mei, ə make a kwia.

Dən ɲoo boukəu hweele 12

Nuta hwa naa lə məlan ɲii pələ hu, lə kpeli-kpeli, jei belen meni hu, da gbinifa meni tamaa hu, naa kala pələ pə.

Dən ɲoo boukəu haaba 13

1. Maala kaa nukele yei ə hiə a niɓapələ, əle ə he niɓa kənaa ɲə ləi hu.

2. Maala kaa nukele yei ye peli kuloi ləi lɔpe hu, ə make gbəɔ ləi, əle ə pənə ə ɲa gbəɔ ləi ti hu.

Dən ɲoo boukəu naan 14

1. Nui lɔpe da ɲeikəu kpəlu jeei, maala kaa jei ə maakilə ləi takpeli hu, yiyan nəiti a peli pee hee mu.

2. Maakiləlaa ti hwa peli tegei meni nəɲən kemun gbəɔkpə pə yi hwə ɓa ləi ɲun ma meniɲəɲən da kaala.

Dən ɲoo boukəu ləli 15

1. Maala kaa nukele yei ə ləi lonna hələɓo.

2. Di hwa peli ləilonna kuloi nu yei hulu meni hu əle maala hwə ɲənə nu yei hwə ɲə ləilonna maahwalin.

Dən ɲoo boukəumeida 16

1. Nɛɛnu da hulɔnu da hɔli kpilayela da di laɲayela da peli heci di kepɔ guloju hwɔ ma yɛkɛ la a huŋu meni, lɔlon na meni, ɔlɛ yala pɔlɔ meni. Di peliɛ a di ke niiboɔ ti hu, ɔ make di taŋai lowai.

2. Legbɔɔba da laana be a hilɔtai laa ma.

3. Pɛlɛn mɔ ba a kpɔmaayi hɔɔtɔma, ɔlɛ maala ka jei gbɔmayii ti da nɔi jɛitɔwɔ nuaan di maakɔŋɔn.

Dɔn ŋoo boukɔumeihweelɛ 17

1. Nukan lɔpɛɛ jɔlɔbo hɛn gaa a bɔɔ, ɔ make g boukɔuaa kpɔn ju.

2. Di hwa nu yee kpilan di hwɔ jɔlɔbo hɛn gulo jei.

Dɔn ŋoo boukɔumeihaaba 18

Nui lɔpɛɛ a peli gbɔwɔ kilipahia kei, niiba yiiɔ pɔlɔ hu. Mukulaa ba a peli niiba kalan gei, ɔ niiba yiiɔ juwu yii bo pɔlɔ hu.

Dɔn ŋoo boukɔumeinan 19

Maala kaa nui lɔpɛɛ gɔlɛ yei ŋɔɔ kilipahie lɛ ɔ gweiwoɔbo, ɔ gilipuju kweli, ɔ jɔlɔbo ɔ nei nuta kpɛli ŋaa diɔ kenakele yi jɔɔ hwa ke ju.

Dɔn ŋoo bouhwweelɛ 20

1. Maala kaa nukele yei ɔ ŋundɔ ke, ɔlɛ ɔ kpɔn naa liilaa hu.

2. Di hwa nu yee kpɔlan di hwɔ nɔ kpɔn ju.

Dɔn ŋoo bouhwweelɛ kɔu tanɔn 21

1. Maala kaa nukele yei, ɔ tɔɔi hɔlɔbo ŋɔɔ lɔi jɔawoɔbo meni hu, a wala ke a yaa kpini, ɔ ke nui a jɛɛ lɛmai.

2. Maala kaa nukele yei, ɔ kolokɛ gahanama ba ŋɔɔ lɔi hu. Yiyan nuta hon bɔtlɔ hwa tɛŋɛ mɔlan ma.

3. Lɔlonnii kilipahia pɔlɔ bɔ lɔi jɔawoɔbo a kuloju. Gilipahia ti a kɔlɔn nɔi nɔi jɔawoɔbo nuan he luwai a ke a nɔi kwei nuan kɔlɛ laamaawoo.

Dɔn ŋoo bouhwweelɛ kɔuweelɛ 22

Nu kele kemeni a kpɔnjuyii bo mun mɔ ge, ye ke kpɔn ninimu. Ninin ti bɔ maane ɔ pa bɔ a yeelaholon; yelɔgei, kaalɔnnaa, ɔlɛ meni kɔlɔn ŋa.

Dɔn ŋoo bouhwweelɛ kɔu haaba 23

1. Maala kaa nukele yei ɔ kolo ke, ɔ niiba kolokɛ tɔlinmo da jɔane pɔlɔ mɛi; ɔ ge hwɔ pa ke a nui kolo hwɔ ma.

2. Nu kekolo bɔ maane di zalama; ɔ ke a hulɔnu da nenu.

3. Kolokɛmun lɔpɛɛ a peli kolokɛnuaan maakɔŋa kpɔn naai; a wala keti ɔ to da hu.

4. Kolokɛmun nɔpɛɛ maala kaa jei ɔ viitɔ, ɔ niiba pɔlɔ ŋaa ke. Ge kolo kei nowai jɛn ɔ ke a dɔɔ; ɔlɛ yilipulu ŋɔɔ hwitɔ lowai ye hala ma.

Dɔn ŋoo bouhwweelɛ kɔu naan 24

Maala kaa nukan jei nɔɔ yii ɔ ke a beliya ju, gɔlɔi hwɔ toa pono, yaa da nainuaan di ke di paane hu; yii hwilonna: kɔnɔn meni, maayilimeni, yii meni, da hali meni, beɛ di maameni walawala jei kulo meni keke ba.

Dɔn nɔɔ bouhwweeɛ kɔu lɔɔli 25

1. Kolo a wala ke jei, nɔn a peɛma, kolo hwaa kpe jei, kalanɔnaa a jɔlɔbo, a pɔlɔ, a wala keti meni ta kpeli a peɛma, yi hwa peli gbɔɔmu, maala kaa jei yi maakpɔmaa ɔ bo.
2. Maala kaa logaa laa da lokolo di yei di kpɔmaa hɔlɔbo. Gbɔmaa ti a peli kei logele ba, ɔ make a welilon.

Dɔn nɔɔ bouhwweeɛ kɔu meida 26

1. Maala kaa nukele yei di jutɔ. Jutɔ ti hɔnɔ hwɔ ma, yi kpɔ hwilɔn maakweli kɔwɔtɔ ba. Maane kolo maakweli lakwɔli ɔ ke kena kɔle. Maane lakwɔli kene kee laa ɔ ke kenaa kɔle tɔwɔ, nui lɔpe ge hwanja a ke jei.
2. Maakweli nun ma ya baa ɔ nukan holoon naa bo, ɔ dɔɔ gaa nɔi yene yii hu maawiye. Ya bɔ maane ɔ wooman, jeimaa hweli, da welikemaa di lɔ lɔi kɔle lowai, huwu nja kɔle lowai ɔ ge liila ɔ ke diyeyi.
3. Maala kaa a longaanuaan yei di di loni hutɔ pɔlɔ len.

Dɔn nɔɔ bouhwweeɛ kɔumeihweeɛ 27

1. Maala kaa nukele yei ɔ geti ke nɔi nɔɔ tetɔwɔ laa kpaalɔ meɛ, ɔ pelima ɔ dɔlɔ kulo.
2. Maala kaa nukele yei belihen, gulohen, maa ɔ kɔnɔ.

Dɔn nɔɔ bouhwweeɛ kɔumeihaaba 28

Maala kaa nukele yei, ɔ getike, ye dɔn nɔɔnɔɔa jei bo di le di kpaalɔ meɛ.

Dɔn nɔɔ bouhwweeɛ kɔu meinaan 29

1. Nu yaakpeli geti kaama kpɔmaa yii hu. Maahɔlɔbo gbɔmaa yii ti bɔ a peli nɔɔ nukan naa laakuloi a nele.
2. Tɔɔi gaa nu yei yenyeyii hu da nɔɔ legbɔba laa, maala keke hɔlɔboɔ jen lɔ gaama, ya baa a mɔlaa diwei kɔwɔtɔi, kpɔmaa yii hu yi hulu meni hwɔ laa.
3. Maala nja ti da legbɔba nja ti, ge pɔlɔ hwa peli kei a juwu takpeli yi yene keke puɔ geɔa hwɔ mo li.

Dɔn nɔɔ bouhaaba 30

Kpalɔ ta kpeli hwɔ laa yi a peli dɔn njaa jei maameni piliju, ye nu nɔɔ tɔɔ gaa jei yenyeyii hu da nɔɔ legbɔba laa kuloi jei: ye ɔ ke a lɔi, a kpɔn, ɔ make gu tɛitei.
